

UMEKERIAK UTZITA

Haur-literatura ezerezetik gailurretara iritsi da urte gutxitan gure artean. Besterik litzateke, tontor horiek sendo eta irmoak diren ala, oinarri ustel samarra izanik, miseriaren gailurrak izan ote litezkeen, harako hark zioen legez. Dena dela, zenbakiak hor daude: 1976an ez ziren hamarrera iristen urtean haurrentzat ateratako liburuak (euskal liburuak guztira 100en bat); gaur egun, berriz, hirutik bat, guztira 300, gutxi gorabehera.

Azterketa sakonagoak beste baterako utzita, argi ikus liteke haur-literaturara oso kontu serioa dela, haurrek ondo pasatzeko egina izan arren, edozein ikuspegi erabilia ere: industrialia, pedagogikoa, literarioa... Eta egin ere gero eta sarriago ari dira egiten analisi, ikerketa eta azterketak. Garai batean Andu Lertxundik eta orain urte batzuk Xabier Monasterio/Seve Calleja bikoteak egindako lanak ezkeroztik, aspaldi honetan haur literaturaren gaineko hainbat argitalpen aurkitu ditugu eta horien berri eman nahi genizuke, interesik baldin baduzu nora jo jakin dezazun.

Iaz, Labayru Ikastegiak bere Gauontza sailean *Haur literatura* izeneko liburua kaleratu zuen, aurreko urtean egindako ihardunaldietako hitzaldiak jasota. Aurten ere, halako biltzar eta hitzaldi-sortetako emaitzak biltzen dituzten beste bi publikazio kaleratu dira: batetik UEUK Iruñeko ikastaroetako fruituak eskaini ditu, eta *Hegats* aldizkariak bere 9. alean iazko urrian Gasteizen egindako ihardunaldietan esandakoak papearreratu dizkigu. Artikulu askoren bilduma osatzen dute denen artean, batzuk interesgarriagoak beste batzuk baino, eta egile berak ere behin baino gehiagotan topatuko dituzu, batean eta bestean. Hauen artean bat bereizi nahiko nuke: Juan Kruz Igerabide. Hainbat artikuluz gain, liburu oso bat ere eskaini dio gaiari: *Bularretik mintzora*. Eta hori baino inportanteago: ez da hausnarketa teorikoan geratu; aitzitik, azken aldiko haur-literaturako emaitzarik polit eta interesgarrienetakoak berari zor dizkiogu. Berandu hasi zen adunar hau haurrentzat idazten, aurretik poesiaren barrutian barrena baitzebilan —utzi ere utzi ez duen barrutia—, baina azken boladan haurren-

tzako bost sorkuntza-lan plazaratu ditu, bi poema-sorta eta beste hirurak narratibazkoak. Bejondeiola!□

ELKARRIZKETA-LIBURUAK

Ez da ohizkoa orri hauetan baina erdal liburu bat komentatu nahi dut, euskal argitaletxe batek kaleratua. Liburudendetan omen da dagoeneko, lerrook idaztean nik oraindik eskuratu ez badut ere, Eugenio Ibarzabalek Jose Maria Setien gotzainarekin egindako elkarrizketa mamitsua. Bere esanei egin nahi diegun edo ez diegun kasua alde batera utzita, Setienek kategoria intelektual handia du nire ustez, kritikatu ohi dutenek baino askoz handiagoa, eta bere adierazpenek beti izaten dute interesa. Oraingo honetan gehiago, seguru asko, ez baitzaio alferrik egokitu aurrean Ibarzabal bezalako kazetari txorrotxa.

Gogoan izango du beharbada irakurleak, Ibarzabalek berak orain dela urte dezente (17? 18?) Koldo Mitxelenarekin egindako elkarrizketa-liburu eder hura. Niri beti gustatu izan zaizkit era honetako liburuak: historiazkoetan jasotzerik ez dagoen hainbat alderdi eta mila xehetasun jasotzen dira; ahoz ahoko kultur transmisioak pott egiten duen gure herrian irakurgai polita ezezik tresna baliagarria dira genero honetako lanak oroimen historikoari eusteko, inor gutxik baitu aukera ordutan iharduteko Mitxelenarekin edo Setienekin. Edo Atxagarekin, Txillardegirekin, Joxe Azurmendirekin, Xabier Arzalluzekin...

Ibarzabalek eta Martin Ugaldek egin dituzte horrelakoak gure artean. Erdaraz. Euskaraz, tamalez, bat ere ez. Ni neu, editore naizen aldetik, behin baino gehiagotan saiatu izan naiz halako hitzaspertuetan oinarritutako liburuak prestatzen, baina, bata dela bestea dela, bertan behera utzi behar izan ditut beti. Izango ahal du inork zorte hobea! Eta besterik ezean, segi dezatela Ibarzabal eta Ugaldek urte askoan.□

ELIZAZ KONTU GEHIAGO

Eliza dut berriz ere mintzagai, euskal kulturaren aspaldi ez bezala. Noizbait ere aitortu beharko diegu kulturagile gazteek gu reapaiz, abade, fraile eta bestelako eliztarrei (ez guztiei hala ere) urtetan hizkuntzari nola edo hala eutsi izana, beste gauza asko salatu eta aurpegiatu izan diegun bezala. Ni prest naute aitorpenerako, sinesgabe izan arren —edo agian sinesgabe *izateagatik*, seminariokume asko ez bezala— ez bainaiz antiklerikala. Hizkuntzari bakarrik ez: herriaren erresistentziari ere eutsi zion zenbaitek, oraindik orain Serafin Esnaolak argitara emandako *Clero vasco en la clandestinidad* liburuan ikus daitekeenez.

Markatik fuerakoa behar du Esnaolak, nik ezagutzen ez badut ere. Errezilen jaio, frankismoak zigortutako familia batean, Ormaiztegin hazi eta Trintxerpen jarri zuten apaiz: Pasaian dagoen Galiziako bosgarren probintzian. Han era guztietako lanak egin zituen, bai parrokian, bai euskal apaizen erresistentziamantolaketan. Ezkutuko lan honengatik agintariak herritik bidali zutenean, pentsa nolako harremanak lortu zituen bertakoekin, ordezkot iritsitako apaiz gizajoa putzura bota nahi izan zuten eliztar galizianoek.

Nemesio Etxaniz zena ekarri dit niri gogora. Hura ere borrokalari nekaezina, erregimenari handik edo hemendik zirika beti. Denbora asko ez dela, Etxanizen lan argitaragabe bi plazaratu ziren Iñaki Seguro laren edizio bikainean: batetik nobela autobiografiko antzekoa, bizi zelarik ateratzen ausartu ez zena, eta bestetik gobernadore zibilarid idazten zizkion gutun suharrak. Liburuak ez zuen merezi adinako oihartzunik izan. Hobeaz izan dezala Serafin Esnaolarenak. □

NOBEDADEEN ZAIN

Literaturazko emaitza berrien zain gaudenok umezurtz segitzen dugu oraindik ere, urteko lehenengo hilabeteetan lehortea izaten baitugu urtero, Durangoko jasaren ajea baretzeko edo. Hala ere, irakurleak hau jasotzen duenerako kalean izango

dira Liburuaren Eguna dela eta agindu zaizkigun nobedadeak (bide batez esanda, ospatu behar al genuke Cervantesen urteurrena rekin Espainian eta Hego Euskal Herrian antolatzen den liburu-egun hau? Ezinbestekoa bada, eta baldin eta hau ez bada Espainia, katalanen Sant Jordi ren edo egun berekoa den Shakespeare ren ohoretan ospatzea hobea). Eskura izango ditugu, besteak beste, Pako Aristiren ipuin-bilduma, Harkaitz Canoren lehen poema-liburua, Patxi Ezkiagarena, Anjel Lertxundiren eleberri irrikatua... Hurrengoan izango dugu zer komentatua. □

IKUSKIZUNAK

BEGOÑA DEL TESO

SCHINDLER'S BELLE EPOQUE

Martxoan izaten dira beti. Martxoan banatzen dira Oskarrak. Denok kontu hori ezer gutxi interesatzen zaigula diogun arren, ia denok ibiltzen gara apustu, dema eta kinieletan. Egia esan, iaz gertatutakoa kontuan izanik, nork ez lioke instant batez itxaropenari, ametsari helduko? 1993an denetan arriskutsuena zen «El silencio de los corderos»ek bost sari nagusiak eskuratu zituen zinezko lehian. Halere, gauza jakina da hura bezalako ezusteak ez direla maiz errepikatzen.

Esperantzak esperantza, soso xamar ekin zioten aurten Oskarretako finalistek norgehiagokari. Hasiera-hasieratik bage nekien Spielbergen garaia iritsia zela. Justu haurtzaro eta gaztaroaren atrebentziak galdu zituelarik egin beharko dio txalo Hollywoodek. Errefus, muzin eta burlaz erabili izan dute Akademikideek ETren lagun mina eta Indiana Jonesen kidea zen bitartean. Egun, bizarra urdina duela, zine tristea goibel dabilen horretan, jainko eta « in primus pare »tzat hartu dute.